

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ВІДЕОЗАПИСУ

Білоус В. В.

доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент, м. Харків

На перетині ХХ і ХХІ століть на початку власної науково-педагогічної діяльності мені випала честь бути особисто знайомим з професором М. В. Салтевським. Тому круглий стіл, присвячений 100-літтю з Дня народження видатного Вченого і Педагога, видається прекрасною нагодою поділитися тим важливим, що завдяки наочному прикладу Михайла Васильовича було прийнято як дороговказ у визначенні життєвих пріоритетів.

Скупий формат тез наукової доповіді, на жаль, не дозволяє приділити належної уваги всім граням видатної особистості. Однак, до числа головних з них доцільно віднести: не формалізований підхід у ставленні до підготовки майбутніх професіоналів і відсутність будь-яких обмежень в обранні напрямів індивідуальної і колективної пізнавальної діяльності. Пам'ять дбайливо зберігає епізоди неодноразових зустрічей з професором М. В. Салтевським на півшляху від навчальної аудиторії до криміналістичної лабораторії кафедри, куди з очима, палаючими передчуттям викриття таємниці криміналістично значимого факту, і речовим доказом – мікрооб'єктом в руках (щойно зрізаною у когось зі студентів часткою нігтя чи волосся, поміщеною до сірникової коробки) Михайло Васильович захоплено переміщував очолювану ним навчальну групу, сповнений безкорисливим прагненням навчити новому, незвіданому, необхідному, шляхом криміналістичного пізнання, на перший погляд, давно і добре відомих речей.

Тому проходячи повз студентів, які на початку навчального року вперше потрапивши на кафедру криміналістики, активізують у своїх смартфонах функцію фотозйомки чи відеозапису переважно тільки заради того, щоб увічнити себе на тлі інтер'єрів пам'ятки архітектури та містобудування місцевого значення (притулок дворянських сиріт, 1915 р., ак. арх. Бекетов О. М.), принагідно згадуєш професора М. В. Салтевського і замислюєшся над тим, як найдоцільніше змістити акценти і допомогти розвинути нашим учням звичні для сучасної людини побутові навички до рівня майстерності, якої часто не вистачає фахівцям різних галузей правозастосування.

Передусім йдеться про визначення актуальних напрямів розвитку криміналістичного відеозапису, який прийнято визначати як галузь криміналістичної техніки, що являє собою систему знань про види, методи і прийоми

зйомки, що застосовується під час проведення слідчих (розшукових) і судових дій, оперативно-розшукових заходів і судових експертиз із метою розслідування злочинів та надання суду наочного доказового матеріалу.

Відзначимо, що повсякденне застосування потенціалу криміналістики та окремих галузей криміналістичних знань вже давно вийшло з берегів традиційного режиму безпосереднього проведення певних слідчих (розшукових) або судових дій чи навіть цілісного кримінального процесу окремо взятої країни. Адже положення чинного законодавства передбачають: можливість вчинення цілої низки негласних слідчих (розшукових) дій, ефективна реалізація яких не є можливою без здійснення відеозапису (відеоконтроль особи і місця; спостереження за особою, річчю або місцем); обов'язкове фіксування за допомогою технічних засобів відеозапису ходу і результатів слідчих (розшукових) дій, а також судових дій, що проводяться у режимі відеоконференції, у самих різних видах судочинства (у т. ч. під час міжнародного співробітництва).

Конкурсний відбір кадрів до нещодавно заснованих і створюваних у теперішній час органів державної влади (Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державного бюро розслідувань) забезпечується відео- та аудіофіксацією і трансляцією у режимі реального часу відповідної відео- та аудіоінформації із засідань конкурсних комісій. Так само за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису фіксується перебіг кваліфікаційного іспиту для осіб, які пройшли спеціальну підготовку і виявили намір бути рекомендованими для призначення на посаду судді, а також кандидатів на посаду прокурора у реформованих судових та правоохоронних органах.

Відповідними законодавчими положеннями з метою виконання покладених на них завдань прямо наділені правом проводити відеозйомку не тільки Державне бюро розслідувань та його уповноважені посадові особи, поліція та оперативні підрозділи, але й контролюючі (фіскальні) органи, органи державного нагляду (контролю) та суб'єкти господарювання, державні та приватні виконавці. Право на здійснення відеозапису гарантовано будь-якому громадянину під час реалізації конституційного права на вільне збирання, зберігання, використання та поширення інформації, у т. ч. під час засідання суду, а адвокати – під час здійснення адвокатської діяльності для фіксування процесуальних дій, в яких він бере участь, а також ходу судового засідання тощо.

Сучасні правила з організації захисту об'єктів критичної інфраструктури передбачають обладнання останніх системами відеоспостереження з обов'язковою реєстрацією та архівацією відеосигналу на тривалі строки.

Виходячи з вище викладеного, висловимо переконання, що зумовлена викликами часу уніфікація положень законодавства різних галузей і потреба кваліфікованого фіксування юридично значущих фактів у різних правовідносинах потребує розроблення універсальних криміналістичних рекомендацій, які дозволяли б повною мірою реалізувати у всіх без виключення сферах правозастосування такі переваги відеозапису над іншими способами фіксування, як: швидкість, точність, об'єктивність, наочність, документальність, безпека, безконтактність (дистанційність), динамічність, придатність для одночасного фіксування зображення і звуку, виявлення і фіксування слабковидимих і невидимих ознак і властивостей об'єктів зйомки.

УДК 343.98(477)

ББК 67.9(4УКР)62

3-11

Відповідальний за випуск

В. Ю. Шепітько

3-11 **З нагоди 100-річчя від дня народження професора М. В. Салтевського :**
зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. / [відп. за вип.
В. Ю. Шепітько] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; НДІ ВПЗ ім. акад.
В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків : Право, 2017. – 128 с.

ISBN 978-966-937-305-2

До збірника матеріалів круглого столу ввійшли тези доповідей і повідомлень, які були предметом обговорення учасників круглого столу «З нагоди 100-річчя від дня народження доктора юридичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського», який було проведено у м. Харкові 30 жовтня 2017 р. в НАПрН України.

Матеріали круглого столу можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, представників правоохоронних органів, суду, експертів, студентів, а також усіх, хто цікавиться науково-практичним доробком видатного вченого-криміналіста М. В. Салтевського, проблемами криміналістики, судової експертології та інших наук кримінально-правового циклу.

УДК 343.98(477)
ББК 67.9(4УКР)62

ISBN 978-966-937-305-2

© Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2017
© НДІ ВПЗ ім. академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017